

Na knížecím stolci

Raně středověký český stát vznikl a rozvíjel se ve složitých mocenskopolitických podmínkách středu Evropy, především pod stálým tlakem říše východofranské a později římskoněmecké. Předcházela mu Velkomoravská říše, která zanikla počátkem 10. století. Křest knížete Bořivoje (zemřel před rokem 890), prvního historického Přemyslovce, nadvoře moravského knížete Svatopluka, otevřel cestu k přijetí křesťanství v Čechách a vytvoření přemyslovského státu. Bořivojovi potomci vládli až do roku 935 pouze malému křesťanskému „státečku“ ve středu české kotliny, s centrem na hradišti Praha (Pražský hrad). Zrod raně středověkého státu je dnes připisován knížeti Boleslavovi I. (935–972), spojovanému s vraždou svého vládnoucího bratra knížete Václava. Boleslavovo dílo dokončil jeho syn Boleslav II. (972–999). Roku 973 bylo založeno pražské biskupství. Česká knížata si vykupovala mír od sousední říše placením tributu. Zásadní změna nastala roku 1004, kdy kníže Jaromír přijal od krále Jindřicha II. svou zemi v léno. Přemyslovský stát, vnitřně suverénní, se tak stal specifickou součástí široce pojaté římskoněmecké říše. Udělení léna novému vládnoucímu knížeti římským králem či císařem vždy předcházela svobodná domácí volba, kdy kníže, za souhlasu „všech Čechů“, tedy českých velmožů a předáků, byl dosazen na kamenný stolec na Pražském hradě. Podle ustanovení Břetislava I. (1035–1055) měl vládnout vždy nejstarší člen dynastie. Mladším Přemyslovcům svěřoval vládnoucí kníže sobě podřízené úděly na Moravě, která byla trvale spojena s Čechami od let 1019 až 1020. Rovněž pražského biskupa vybíral český kníže se souhlasem „Čechů“ a říšský panovník mu udělil pouze investituru. Klíčový význam pro domácí a zahraniční politickou, církevní a národní identifikaci elity českého státu měla **postava svatého knížete Václava**, uctívaného od konce 10. století. Tento světec byl od 12. století chápán jako věčný kníže a vládce českého státu, který svěruje vládu do rukou konkrétního přemyslovského knížete, respektujícího české velmože („čed“ sv. Václava“), jako svého politického partnera. Přemyslovci trvale usilovali o královskou korunu. První ji získal pro svou osobu **kníže Vratislav II.** (1061–1092) od císaře Jindřicha IV. roku 1085. Druhým králem byl od roku 1158 **Vladislav II.** (1140–1172), spojenec císaře Fridricha I., zvaného Barbarossa. Po Vladislavově abdikaci začala vážná krize českého státu, kterou vyřešil až **král Přemysl Otakar I.**